

En jobbgaranti för ungdomar

Sammanfattning

I detta betänkande tillstyrker utskottet regeringens förslag om avskaffande av ungdomsinsatserna kommunala ungdomsprogram och ungdomsgarantin (prop. 2006/07:118). En jobbgaranti för ungdomar ska införas vid upphörandet av dessa insatser. Garantin ska kunna anvisas för ungdomar mellan 16 och 24 år fr.o.m. den 1 december 2007.

Ungdomar kommer att omfattas av jobbgarantin efter tre månaders inskrivningstid som arbetssökande hos arbetsförmedlingen. Jobbgarantin startar med en inledande period med intensifierat stöd till och uppföljning av deltagarens arbetssökande. Efter den inledande perioden bör det aktiva matchningsarbetet kombineras med förstärkta insatser som kan vara praktik eller utbildning.

Ersättningen till deltagare utformas så att den inte avhåller ungdomar från att välja reguljära studier framför arbetslöshet. I ärendet finns också en regel om vad som ska gälla om någon avvisar en anvisning till jobbgarantin. Ogiltig frånvaro eller annan misskötsamhet inom jobbgarantin bör medföra sanktioner enligt regler jämförbara med dem som gäller vid deltagande i aktivitetsgarantin.

Utskottet tillstyrker förslagen till ändringar i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program och i ändringslagen till denna, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, lagen (1962:381) om allmän försäkring och studiestödslagen (1999:1395) som en följd av att kommunala ungdomsprogram och ungdomsgarantin avskaffas och att den nya jobbgarantin införs. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2007.

I ärendet behandlas också ett antal motioner från den allmänna motions tiden hösten 2007 som avser olika insatser för ungdomar. Samtliga motioner avstyrks.

I en gemensam reservation av företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet yrkas avslag på propositionen.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs efter en bordläggning.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Regeringens proposition En jobbgaranti för ungdomar m.m.	6
Bakgrund	6
Kommunala ungdomsprogram (KUP) och ungdomsgarantin (UG)	6
Utvärderingar av KUP och UG	7
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Motionerna	9
Utskottets ställningstagande	13
Ungdomar och arbetsmarknaden	13
Åtgärder för att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden	15
Innehållet i jobbgarantin m.m.	16
Andra insatser för ungdomar	19
Slutsatser	21
Övriga frågor	21
Antagande av lagförslag	22
Reservationer	24
1. Avslag på proposition 2006/07:118, punkt 1 (s, v, mp)	24
2. Kommunalt uppföljningsansvar, punkt 5 (v)	26
Särskilda yttranden	27
1. Särskilt yttrande (s)	27
2. Särskilt yttrande (v)	31
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	34
Propositionen	34
Följdmotioner	34
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	34
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på proposition 2006/07:118

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:A37, 2006/07:A38 och 2006/07:A39.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Utbildningsinsatser för långtidsarbetslösa ungdomar

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:A347 yrkande 2, 2007/08:A391 yrkande 7, 2007/08:A398 yrkande 5 och 2007/08:A400 yrkande 23.

3. Introjobb

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:A398 yrkande 6 och 2007/08:A400 yrkande 24.

4. Riktade jobbinsatser och åldersgränser

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ub498 yrkande 2.

5. Kommunalt uppföljningsansvar

Riksdagen avslår motion 2007/08:A347 yrkande 3.

Reservation 2 (v)

6. Ekonomiskt stöd till personer som inte fyllt 20 år och saknar arbete

Riksdagen avslår motion 2007/08:A314.

7. Vissa övriga frågor om arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:A209 och 2007/08:A391 yrkande 5.

8. Antagande av lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2007:395) om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program,
2. lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program,
3. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
4. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
5. lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:118 punkterna 1–5.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 23 oktober 2007

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Tomas Tobé (m), Sylvia Lindgren (s), Elisabeth Svantesson (m), Annika Qarlsson (c), Lars Lilja (s), Eva Flyborg (fp), Maria Stenberg (s), Jan Ericson (m), Désirée Pethrus Engström (kd), Anna König Jerlmyr (m), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Christer Winbäck (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens proposition 2006/07:118 *En jobbgaranti för ungdomar* och tre motioner som väckts med anledning av propositionen. I ärendet behandlas även elva motionsyrkanden från den allmänna motionstiden hösten 2007 som har anknytning till frågan om ungdomars arbetsmarknad och ungdomsarbetslöshet. Motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2007 om ungdomars arbetsmarknad och som avser budgetfrågor kommer att behandlas i utskottets budgetbetänkande 2007/08:AU1 *Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv*.

Den 16 oktober 2007, under tiden för ärendets beredning, anordnade arbetsmarknadsutskottet en öppen utskottsutfrågning om ungdomars situation på arbetsmarknaden. Vid utfrågningen medverkade företrädare för bl.a. Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), utredningen Nationell koordinator för unga till arbete, Riksrevisionen, Ungdomsstyrelsen och Utredningen om en flexiblare arbetsmarknadsutbildning. Stenografiska uppteckningar kommer att bifogas budgetbetänkandet AU1.

I ärendet har det inkommit en skrivelse från Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO) med synpunkter på föreslagna ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkringen.

Motioner som väckts under den allmänna motionstiden anges i det följande utan årtal.

Utskottets överväganden

Regeringens proposition En jobbgaranti för ungdomar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet behandlar här proposition 2006/07:118 En jobbgaranti för ungdomar och de motioner som propositionen föranlett. I motionerna yrkas avslag på propositionen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår dessa motioner. Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lagändringar med anledning av jobbgarantins införande.

Avsnittet omfattar även 11 yrkanden från den allmänna motionstiden hösten 2007 som avser olika insatser för ungdomar. Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Jämför reservationerna 1 (s, v, mp) och 2 (v) och särskilda yttranden (s) respektive (v).

Bakgrund

Kommunala ungdomsprogram (KUP) och ungdomsgarantin (UG)

I lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program och förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program finns bestämmelser om arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar. Lagen reglerar kommunernas möjligheter att anordna praktik och andra former av verksamhet och aktiviteter för ungdomar dels under 20 år (KUP), dels i åldern 20 till 24 år (UG). I lagen finns också bestämmelser om de ersättningar som lämnas till deltagarna i dessa program liksom om kommunernas rätt till ersättning från staten för verksamheten.

KUP infördes 1995 som en insats i det arbetsmarknadspolitiska programmet Ungdomsinsatser (prop. 1994/95:218, bet. 1994/95:AU15, rskr. 1994/95:398). KUP innebär att en kommun får anordna praktik eller annan verksamhet på heltid för ungdomar under 20 år som inte genomgår gymnasieskola eller liknande utbildning. Insatsen ska inledas med vägledning och jobbsökaraktiviteter, 2 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program.

UG infördes 1998, även den som en insats i det arbetsmarknadspolitiska programmet ungdomsinsatser (prop. 1997/98:1 utg.omr. 14, bet. 1997/98:AU1, rskr. 1997/98:125). UG innebär att en kommun får åta sig en skyldighet att erbjuda en aktiverande och utvecklande insats på heltid för ungdomar mellan 20 och 24 år som står till arbetsmarknadens förfogande, 3 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program.

Utvärderingar av KUP och UG

KUP och UG har blivit föremål för ett antal utvärderingar och även behandlats av en offentlig utredning. I propositionen finns en utförlig redogörelse för de granskningar som utförts av Statskontoret (Statskontorets rapport 2001:4), Utredningen om unga utanför (SOU 2003:92) och IFAU (IFAU rapport 2005:9 respektive 2006:5), se proposition 2006/07:118 s. 17–19.

I detta sammanhang vill utskottet också uppmärksamma det granskningsarbete Riksrevisionen utfört. I Riksrevisionens rapport *Arbetsförmedlingen och de kommunala ungdomsprogrammen* (RiR 2006:14) undersöktes om arbetsförmedlingen arbetat på ett effektivt sätt med de kommunala ungdomsprogrammen KUP och UG. Här framgick att många arbetsförmedlingskontor ger ungdomarna för lite stöd före och under tiden i KUP och UG. Riksrevisionen påtalar också att regeltillämpningen skiljer sig mellan olika arbetsförmedlingskontor respektive kommuner.

Riksrevisionens styrelse gjorde med anledning av granskningen en framställning till riksdagen, 2006/07:RRS5, där man förordade att de påvisade bristerna borde leda till en omprövning av ansvaret för gruppen 16–24 år inom arbetsmarknadspolitiken och därmed också av programmen. Styrelsen förordade dels en översyn av ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna vad gäller gruppen ungdomar 16–24 år, dels en samlad översyn av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för gruppen 20–24 år och då särskilt behovet av UG. Vid behandlingen av styrelsens framställning fann arbetsmarknadsutskottet att de förslag till nya insatser på området som regeringen aviserat, bl.a. i 2007 års vårproposition, låg i linje med de generella slutsatser styrelsen redovisade i sin framställning, och utskottet såg därför inget behov för riksdagen att göra ett tillkännagivande (bet. 2006/07:AU13).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringens förslag är att ungdomsinsatserna KUP och UG avskaffas. En jobbgaranti för ungdomar mellan 16 och 24 år ska införas när dessa upphör. Ungdomar bör enligt propositionen omfattas av jobbgarantin när personen varit inskriven vid arbetsförmedlingen i tre månader. Av de ungdomar som arbetar deltid eller har timanställning bör endast de som har rätt till arbetslöshetsersättning omfattas av jobbgarantin. Garantin bör inledas av en period med intensifierat stöd till deltagaren och uppföljning av deltagarens arbetssökande. Sedan bör det aktiva matchningsarbetet kombineras med förstärkta insatser som kan vara praktik eller utbildning. En deltagare som lämnat jobbgarantin för arbete eller studier bör kunna återgå till insatsen om han eller hon inte hunnit uppfylla ett nytt arbetsvillkor. Deltagande i garantin bör begränsas till högst 15 månader, dock längst till dess deltagaren fyller 25 år. Den som har fullföljt 15 månader i garantin

bör kvalificera sig för den jobb- och utvecklingsgaranti som riksdagen beslutade om våren 2007. De närmare villkoren för sådan en övergång kommer regeringen att reglera i förordning.

Ersättningar

Regeringen föreslår att aktivitetsstöd ska lämnas till ungdomar som har rätt till arbetslöshetsersättning när de deltar i jobbgarantin. Till övriga ungdomar som fyllt 18 år och som deltar i jobbgarantin lämnas utvecklingsersättning.

Utvecklingsersättning bör alltså lämnas till deltagare i jobbgarantin fr.o.m. fyllda 18 år. Ersättningsnivån på utvecklingsersättningen bör anpassas till nivåerna inom studiestödssystemet för att deltagande i jobbgarantin inte ska framstå som mer ekonomiskt fördelaktigt än utbildning. I propositionen redovisas vilka olika belopp som gäller. Ungdomar som deltar i gymnasiala studier beviljas studiehjälp i form av studiebidrag med 1 050 kr per månad t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år. Studier på grundskole- eller gymnasienivå berättigar till studiemedel tidigast fr.o.m. det andra kalenderhalvåret det år den unge fyller 20 år. Bidragsdelen inom studiemedlet uppgår vid heltidsstudier till 2 528 kr per fyra veckorsperiod under 2007.

Ungdomar i åldern 16 t.o.m. 17 år ska kunna delta i jobbgarantin och de aktiviteter som erbjuds inom ramen för denna insats men någon ersättning bör inte lämnas till denna grupp om de inte har rätt till arbetslöshetsersättning. I det senare fallet lämnas aktivitetsstöd vid deltagandet.

Till ungdomar som är berättigade till arbetslöshetsersättning bör sålunda *aktivitetsstöd* lämnas när de inträder i jobbgarantin. Vid inträdet i jobbgarantin övergår alltså arbetslöshetsersättningen i aktivitetsstöd. För att stimulera ungdomar till att söka arbete eller välja reguljära studier bör nivån på aktivitetsstödet trappas ned successivt i takt med alltmer intensifierade insatser från arbetsförmedlingens sida. Nedtrappningen bör ske i snabbare takt än för äldre. Till ungdomar utan barn bör ersättning lämnas med 80 % av den tidigare dagsförtjänsten under de första 100 ersättningsdagarna. Under de följande 100 dagarna bör ersättning lämnas med 70 % och därefter med 65 %. Till ungdomar som är föräldrar bör ersättning lämnas med 80 % under de första 200 ersättningsdagarna. Därefter bör ersättning lämnas med 70 % under 100 ersättningsdagar och sedan med 65 %. Ersättningsnivåerna kommer att regleras i förordning.

För personer som är berättigade till arbetslöshetsersättning föreslås några särskilda regler.

Deltagare i jobbgarantin som tar ett tillfälligt arbete bör få behålla den ersättningsnivå som deltagaren var berättigad till i garantin om han eller hon återigen blir arbetslös och har rätt till arbetslöshetsersättning. Regeringens lagförslag rymmer därför en skyddsregel liknande vad som gäller i jobb- och utvecklingsgarantin, detta genom ny paragraf, 30 a §, i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Den som avvisar en anvisning ska inte ha rätt till ersättning vid fortsatt arbetslöshet. Detta ska regleras genom ett tillägg till 9 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring där de allmänna villkoren för rätt till arbetslöshetsersättning regleras. Ogiltig frånvaro, eller annan misskötsamhet inom jobbgarantin för ungdomar, bör medföra sanktioner enligt regler jämförbara med vad som gällde vid deltagande i aktivitetsgarantin. För den som inte har rätt till arbetslöshetsersättning men till försörjningsstöd är det kommunen som avgör om stödet även fortsättningsvis ska lämnas.

Unga som lämnar jobbgarantin för arbete men som inte har hunnit uppfylla ett nytt arbetsvillkor i arbetslöshetsförsäkringen och unga som deltagit i reguljära studier kortare tid än 12 månader bör kunna återgå till jobbgarantin med den ersättning de hade tidigare. Tiden då den unge av dessa skäl har varit frånvarande från jobbgarantin bör inte medräknas i den totala tiden för deltagande i garantin.

Förslag till lagändringar

Förslagen till riksdagen i proposition 2006/07:118 *En jobbgaranti för ungdomar* genomförs genom vissa ändringar i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program och i en ändringslag till denna, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, lagen (1962:381) om allmän försäkring och studiestödslagen (1999:1395). Lagändringarna ska enligt förslaget träda i kraft den 1 december 2007.

Motionerna

Motioner med anledning av proposition 2006/07:118 En jobbgaranti för ungdomar

Socialdemokraterna yrkar i motion 2006/07:437 avslag på propositionen i dess helhet. Partiet anser att en tidig, snabb och kvalificerad bedömning av de arbets sökandes individuella behov är viktiga förutsättningar för att arbetsförmedlingen ska kunna identifiera dem som riskerar långtidsarbetslöshet. Jobbgarantin innehåller enligt partiets mening ytterst få sådana inslag och tillgodoser inte de mycket skilda behov som finns bland unga arbetslösa. I propositionen nämns, enligt Socialdemokraterna, handledning, stöd och praktik i diffusa ordalag, medan kraven på de arbetslösa beskrivs utförligt och konkret. Socialdemokraterna är också kritiska till att regeringen inte heller satsar några resurser i samband med att jobbgarantin träder i kraft i december 2007. De knappa två miljarder som regeringen avsätter för 2008 respektive 2009 räcker inte heller till ett kvalitativt innehåll menar partiet. Tre månaders inskrivningstid på arbetsförmedlingen innan den unga omfattas av jobbgarantin bedöms dessutom som en alltför lång tid för att åtgärden ska vara effektiv. Förslaget om en snabbare nedtrappning av aktivitetsstödet innebär enligt Socialdemokraterna att unga arbetslösa betalar full avgift till a-kassan utan att få samma rätt till ersättning som andra. En sådan konstruktion är inte bara diskriminerande, utan undergräver dess-

utom arbetslöshetsförsäkringens legitimitet. Socialdemokraterna menar också att de särskilda regler för föräldrar som regeringen föreslår bryter mot principen om arbetslöshetsförsäkring som en individuell försäkring, knuten till arbete och medlemskap i a-kassa. Socialdemokraterna anser avslutningsvis att det är oklart vad som händer med de ungdomar som efter 15 månader i jobbgarantin inte har arbete. Vad som, enligt Socialdemokraternas mening, i vaga ordalag beskrivs som att en övergång kan ske till jobb- och utvecklingsgarantin väcker enligt partiet frågan om ungdomar i sådana fall ska börja om från början i en ny åtgärd eller direkt hänvisas till jobb- och utvecklingsgarantins sista fas "varaktig samhällsnyttig sysselsättning". Det vore enligt partiet högst olämpligt att hänvisa en ung arbetsökande till en sådan sista åtgärd.

Vänsterpartiet anser i motion 2006/07:A38 att propositionen bör avslås i dess helhet. Det finns enligt Vänsterpartiet goda skäl att omstrukturera och förbättra insatserna för långtidsarbetslösa unga, men man menar att den föreslagna jobbgarantin är så oprecist beskriven och illa finansierad att det finns skäl att befara att den blir av ännu sämre kvalitet än den nuvarande UG:n. Beteckningen jobbgaranti är direkt missvisande. Partiets bedömning är att den inte kommer att ha tillräckliga resurser för att kunna erbjuda ett verkningsfullt och värdigt stöd för långtidsarbetslösa. Deltidsarbetslösa kan delta bara i den mån de har arbetslöshetsersättning. Förslaget om att ungdomar som får arbetslöshetsersättning på deltid ska omfattas av samma nedsättningsregler som heltidsarbetslösa anser partiet vara cyniskt. Det öppnar för att ungdomar som stämplar på deltid ska kunna fråntas sin rätt till ersättning om de avvisar plats i jobbgarantin. Vänsterpartiet motsätter sig också förslaget om en snabbare nedtrappning av ersättningen för de deltagande ungdomarna, eftersom det enligt partiets mening diskriminerar. Godtyckliga åldersgränser i försäkringen innebär en uppenbar risk för att alltför många väljer bort medlemskap i a-kassan före 25 års ålder, urholkar ungas inkomstbortfallsskydd och ökar risken för att reservationslöner pressas ned. Partiet ifrågasätter också särreglerna för unga med barn, bl.a. med hänvisning till att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en individuell försäkring med ersättning baserad på tidigare inkomst. Vad gäller utvecklingsersättningen menar Vänsterpartiet att de föreslagna ersättningsnivåerna är alltför låga och att många unga kommer att tvingas söka försörjningsstöd. Partiet är därför också kritiskt till att regeringen inte redovisar några analyser av de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna. Förslaget om att ungdomar som avvisar en plats i jobbgarantin helt ska förlora sin rätt till arbetslöshetsersättning innebär enligt Vänsterpartiets tolkning även diskriminering av unga. Det gör dessutom lagstiftningen mer obegriplig och mindre överskådlig samtidigt som det ytterligare bidrar till den administrativa bördan. De ultimativa krav som ska ställas ökar risken för stigmatisering och social utslagning. Partiet har också invändningar mot att det inte framgår av propositionen vilken ersättning ungdomar ska få i jobb- och utvecklingsgarantin, eller på vilket sätt det kan anses motiverat att börja

om i ett motsvarande program med jobbsökande, utbildning och praktik. Partiet ifrågasätter också det rimliga i att unga personer så tidigt i livet ska slussas in i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas, ”varaktig samhällsnyttig sysselsättning”, om det är regeringens avsikt. Partiet anser att regeringens förslag inte innebär någon förändring avseende ansvarsfördelning för arbetslösa ungdomar mellan AMS och kommunerna, och man befarar att vad man beskriver som den otydliga ansvarsfördelningen kan leda till att än fler ungdomar faller mellan stolarna. Partiet menar också att regeringen helt bortser från det tydliga sambandet mellan oavslutad gymnasieutbildning och långvarig arbetslöshet. Vänsterpartiet är avslutningsvis kritiskt till den korta remisstiden i ärendet och till att regeringen valt att reglera innehållet i jobbgarantin i förordningar så att det inte kan debatteras i riksdagen.

I motion 2006/07:A39 yrkar *Miljöpartiet* avslag på propositionen i dess helhet. Partiet framhåller att det är viktigt att åtgärder sätts in för att hjälpa ungdomar in på arbetsmarknaden, liksom att det är angeläget att se till att det handlar om trygga anställningar. Miljöpartiet konstaterar att antalet ungdomar med timanställningar har ökat och att unga kvinnor utgör en majoritet av den grupp sysselsatta som har tillfälliga anställningar och deltidsarbeten. Denna kunskap gör det enligt partiet viktigt att skapa förutsättningar för nya jobb, men också att ha olika hjälpprogram för ungdomar som har problem att få arbete. Miljöpartiet anser att UG och KUP förvisso inte löst problemen med hög ungdomsarbetslöshet, men man bedömer samtidigt att den föreslagna jobbgarantin för ungdomar brister. Den innehåller inte några nya konkreta åtgärder som leder till jobb och främjar inte heller jämställdheten på arbetsmarknaden. Det enda nya med den s.k. jobbgarantin är, som Miljöpartiet ser det, att ersättningarna försämrats. Miljöpartiet framhåller att man inte har någonting emot en jobbgaranti som är värd namnet. Men jobbgarantin garanterar inte att var och en får en reguljär anställning. Dessutom medför dess utformning åldersdiskriminering. Ungdomar får betala lika höga egenavgifter till a-kassan som äldre personer, men när de behöver nyttja försäkringen blir ersättningen lägre. Det är enligt Miljöpartiets uppfattning orimligt. Partiet anser också att jobbgarantin bör börja gälla tidigare eller i varje fall inom tre månader från inskrivningen vid arbetsförmedlingen.

Motionsyrkanden väckta under den allmänna motionstiden 2007

Socialdemokraterna menar i motion *Ub498 yrkande 2* att den stora ökningen av långtidsarbetslösa bland unga är en direkt konsekvens av att regeringen kraftigt skurit ned de arbetsmarknadspolitiska insatserna som snabbare leder till jobb. Partiet anser också att den föreslagna jobbgarantin för ungdomar rymmer ytterst få insatser som skulle kunna leda till att fler ungdomar får arbete. För att underlätta ungdomars möjlighet till en fast anställning och fast inkomst föreslår partiet bl.a. riktade jobbinsatser speciellt till ungdomar, där unga tidigt fångas in av arbetsförmedlingen och får

individuellt utformat stöd, men också att arbetsmarknadsutbildning bör vara tillgänglig också för dem under 25 år i de fall det kan leda till en anställning.

Socialdemokraterna framför i motionerna *A398 yrkandena 5 och 6* och *A400 yrkandena 23 och 24* kritik mot den föreslagna jobbgarantin för ungdomar. Problemet är enligt Socialdemokraterna inte att ungdomar inte söker jobb, utan att de saknar adekvat utbildning eller tillräcklig arbetslivserfarenhet för att komma i fråga för de lediga jobben. Partiet föreslår att det införs en ny form av kvalificerad arbetsmarknadsutbildning, s.k. avstampsutbildningar. Dessa ska inte kräva några förkunskaper utan vara öppna för alla långtidsarbetslösa ungdomar mellan 20 och 24 år. Avstampsutbildningarna kan genomföras i samarbete med potentiella arbetsgivare och ska fokusera på att lära ut en specifik yrkeskunskap inom ett yrke där det råder arbetskraftsbrist. För att undvika inläsningseffekter ska utbildningarna vara maximalt tre månader långa. Partiet pekar också på att det inom flera branscher finns en tradition av färdigutbildning i arbetslivet, t.ex. för yrken som byggnadsarbetare, frisör, polis, läkare, domare m.fl. Arbetsgivare tar här ansvar för att den anställda får gå igenom alla arbetsmoment som krävs för att bli fullärd inom sitt yrke. Socialdemokraterna menar att modellen kan vara värdefull även i många andra branscher och föreslår att det införs s.k. introjobb. Detta ska vara en form av lärlings- och traineeplatser, avsedda att underlätta för ungdomar som har olika former av generella utbildningar att finna ett arbete. Introjobben ska enligt förslaget utvecklas i samråd med arbetsmarknadens parter. Socialdemokraterna avsätter också medel för dessa insatser i sin budgetmotion.

Vänsterpartiet menar i motion *A347 yrkande 2* att det bör göras en särskild utbildningssatsning för långtidsarbetslösa unga som fyllt 20 men inte 25 år, som saknar gymnasiekompetens och som varit inskrivna vid arbetsförmedlingen i minst 100 dagar. Partiet bedömer att 2 000 platser i snitt per månad under två års tid bör beredas inom ramen för programmet. Man föreslår att utbildningen köps in av Arbetsförmedlingen och att kommunerna står som anordnare inom ramen för gymnasieskolan eller komvux. Utbildningen ska vara på ett år, och det främsta målet ska vara att deltagarna får en yrkesutbildning som ökar möjligheterna att få varaktigt arbete. Programmet föreslås vara individuellt anpassat. Vänsterpartiet avsätter medel för detta ändamål i sin budgetmotion. Partiet föreslår vidare i *yrkande 3* att det kommunala uppföljningsansvar som tidigare fanns i skollagen återinförs, förtydligas och utökas så att varje kommun inom ramen för detta ansvar bildar en organisation med uppgift att uppsöka och noga utreda varje person yngre än 20 år som varken studerar, arbetar eller har annan känd sysselsättning. Kommunerna ska erbjuda sysselsättning på heltid.

Carina Hägg (s) menar i motion *A209* att lyckade ungdomsprojekt av det slag som projektet Fixit i Vetlanda representerar bör få finnas kvar.

Lena Hallengren (s) menar i motion A314 att det borde finnas någon form av ekonomiskt stöd för ungdomar som fyllt 18 år eller avslutat gymnasie-studierna och som varken arbetar eller studerar. Hon är kritisk till att för den som inte kan försörjas av sina föräldrar återstår i princip socialbidrag.

Magdalena Streijffert m.fl. (s) menar i motion A391 *yrkande 5* att det är av högsta vikt att ungdomar så tidigt som möjligt får en uppfattning om hur arbetslivet fungerar och om möjligheten att etablera relationer med arbetsgivare. De tidigare statligt finansierade feriearbetena fyllde för många ungdomar en sådan funktion. I *yrkande 7* framhåller motionärerna att den stora minskningen av arbetsmarknadspolitiska program under 2007 följdes av en stor ökning av antalet arbetslösa unga. Arbetsmarknadsutbildning och praktik är enligt motionärerna viktiga verktyg för att stärka möjligheten för långtidsarbetslösa ungdomar att få jobb.

Utskottets ställningstagande

Ungdomar och arbetsmarknaden

Utskottet ser med tillfredsställelse på den sjunkande arbetslöshet som Statistiska centralbyråns (SCB) och AMS arbetsmarknadsstatistik visar. Särskilt glädjande är den i långa stycken positiva utvecklingen för ungdomar. SCB:s Arbetskraftsundersökning (AKU) visar att 61 000 personer i åldern 16–24 år var arbetslösa i september 2007, att jämföra med 71 000 i september 2006.

Även AMS månadsstatistik för september 2007 visar att arbetslösheten fortsätter att falla. Bland ungdomar mellan 18 och 24 år var ca 36 000 personer arbetslösa, dvs. ca 4 000 färre än för ett år sedan. I kategorin unga 18–24 år som varit arbetslösa mer än 100 dagar har det dock skett en ökning, från 2 170 till 7 800. Denna ökning sammanhänger enligt AMS med omfattande nedskärningar i flera program med aktivitetsstöd, inte minst sådana som riktas till ungdomar, en förklaring som företrädare för AMS också framfört vid utskottets öppna utskottsutfrågning om ungdomars arbetsmarknad den 16 oktober.

När det gäller den ökning som kan iakttas i gruppen unga som varit arbetslösa mer än 100 dagar vill utskottet anföra följande. Regeringen har alltsedan tillträdet för drygt ett år sedan genomfört en rad åtgärder för att effektivisera arbetsmarknadspolitiken och tydliggöra arbetslinjen. Inriktningen har varit att få människor i arbete och hävda arbetslinjen. Antalet arbetsmarknadspolitiska program har reducerats och flera åtgärder har avskaffats. Enligt utskottet är det viktigt att ha tillgång till en statistik som speglar faktiska förhållanden som underlag i arbetet mot utanförskap. Utskottet vill därför uppmärksamma att regeringen i maj 2007 fattade beslut om att upphäva 1986 års regeringsbeslut om *Definition av begrepp i arbetskraftsundersökningarna*. Enligt SCB är den kanske viktigaste förändringen vad beträffar AKU att heltidsstuderande som aktivt söker arbete och är beredda att ta arbete kommer att definieras som arbetslösa. Även

om ingen verklig förändring sker så innebär denna omklassificering för statistiken att de arbetslösa blir fler och därmed ökar också arbetslösheten. En annan förändring är att AKU kommer att avse åldersgruppen 15–74 år, vilket innebär en vidgning jämfört med dagens 16–64 år. Omläggningen beräknas enligt SCB vara fullt genomförd till januari 2008 (SCB: ”Ny redovisning av Arbetskraftsundersökningen (AKU) från oktober 2007”, 2007-07-09). I sammanhanget ska också nämnas att det i Regeringskansliet för närvarande pågår ett arbete med att ta fram ett underlag för en översyn av målen för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken och indikatorer på full sysselsättning (prop. 2007/08:1 Finansplanen s. 46–48).

Även om det finns tydliga tendenser till att ungdomar nu kommer in på arbetsmarknaden i större utsträckning så är arbetslösheten bland unga alltför jämt högre än den i äldre åldersgrupper. Detta förhållande har flera orsaker. I sammanhanget brukar ungdomsarbetslöshetens konjunkturkänslighet anföras. Detta förhållande beskrevs vid utskottets öppna utfrågning den 16 oktober av företrädare för IFAU som att sysselsättningen ökar snabbare för ungdomar vid en konjunkturuppgång och sjunker snabbare då en konjunktur går ned. Här nämndes också att ungdomsarbetslösheten är konstant högre för unga än för äldre och att förhållandet dem emellan är relativt konstant. Andra faktorer av betydelse är att ungdomar i mindre utsträckning har fasta arbeten; många unga har timanställning, och en del av dessa kvarstår som arbetssökande hos arbetsförmedlingen eftersom de önskar utökad arbetstid. Samtidigt är genomströmningen av arbetslösa ungdomar också stor hos arbetsförmedlingen. Ungdomar blir ofta arbetslösa men perioderna i arbetslöshet brukar å andra sidan vara kortare än för dem som är över 24 år. I sammanhanget ska dock också uppmärksammas vad som framfördes av företrädare för utredningen Nationell koordinator för unga till arbete vid utskottets utfrågning, nämligen att unga som kommer till arbetsförmedlingen löper stor risk att få återkommande inskrivningsperioder.

En ytterligare orsak är att arbetsgivarna kan uppleva osäkerhet om ungdomars kompetens eftersom unga människor ofta har begränsad arbetslivserfarenhet. Detta, i kombination med anställningskostnader som i alltför liten utsträckning tar hänsyn till ungdomars sysselsättningsproblem, försvårar för unga att få fotfäste på arbetsmarknaden. Samtidigt medför höga skatter på arbetsinkomster i kombination med inkomstberoende bidrag att incitamenten för ungdomar att arbeta försvagas. Också den tidigare utbildningspolitiken kan ha bidragit till att många ungdomar lämnar gymnasieskolan med en kunskapsnivå som inte är gångbar på arbetsmarknaden.

Från arbetsmarknadsperspektiv är det enligt utskottet av yttersta vikt att ungdomar väljer att utbilda sig till yrken som efterfrågas och kan leda till en anställning, en uppfattning som också flera deltagare gav uttryck för vid utskottets utfrågning. Belysande i detta sammanhang är en undersökning som genomförts inom ramen för AMS projekt Avstamp och som

visar att tre av tio personer mellan 19 och 24 år över huvud taget inte planerar framåt när det gäller jobb och utbildning. Mindre än en av tio planerar på fem års sikt eller mer.

Åtgärder för att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden

Redan en översiktlig genomgång som den här ovan visar att ungdomsarbetslösheten bara kan lösas genom insatser på flera områden. Det är därför med tillfredsställelse som utskottet kan konstatera att regeringen tar ansvar för frågan från en rad olika utgångspunkter och genomfört, eller avser att genomföra, ett antal åtgärder för att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden. Den 1 januari 2007 infördes nystartsjobb, och i juli kunde AMS rapportera att 10 052 personer hade ett nystartsjobb efter det första halvåret. Vart femte nystartsjobb hade gått till ungdomar i åldern 20–24 år. Den 1 juli 2007 infördes lägre arbetsgivaravgifter för unga (prop. 2006/07:84, bet. 2006/07:SfU10, rskr. 2006/07:157). I sammanhanget ska även nämnas de förändringar riksdagen beslutade om våren 2007, och som innebär bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning. Det huvudsakliga syftet med lagändringarna var att underlätta anställningar. Den bedömning som låg till grund för de nya reglerna var att det i dagens moderna arbetsliv kan krävas ett mer flexibelt anställningsskydd för att sänka trösklarna för vissa grupper, t.ex. ungdomar (prop. 2006/07:111, bet. 2006/07:AU14, rskr. 2006/07:185).

Utskottet ser skäl att särskilt understryka sambandet mellan en persons utbildningsbakgrund och hans eller hennes ställning på arbetsmarknaden. Utredningen om en flexiblare arbetsmarknadsutbildning (dir. 2006:70, dir. 2006:125) framhåller i ett delbetänkande (SOU 2007:18 *Arbetsmarknadsutbildning för bristyrken och insatser för arbetslösa ungdomar*) utbildningsfaktorernas avgörande betydelse för en ungs utsikter på arbetsmarknaden. Även vid den öppna utskottsutfrågning som utskottet höll den 16 oktober framhöll flera talare utbildningens betydelse för att få och behålla ett arbete. Utskottet ser med oro på det utredningen säger om att det finns en grupp unga med mycket stora etablerings- och försörjningsproblem. Denna grupp har enligt utredningen dessutom vuxit i omfattning sedan 1990-talets början, vilket uppges hänga samman med att de som inte fullföljer gymnasieskolan får allt svårare att etablera sig (SOU 2007:18 s. 221).

En närliggande problematik behandlas av utredningen Nationell koordinator för unga till arbete, som lade fram sitt slutbetänkande SOU 2006:102 *Samverkan för ungas etablering på arbetsmarknaden* i november 2006. I utredningen konstateras att etableringsåldern (den ålder då 75 % av en årskull är i sysselsättning) för unga i genomsnitt är ca 28 år, 27 år för män och 29 år för kvinnor, och att det finns en stor risk för att många unga etablerar sig i arbetslöshet i stället för i arbete. Även Ungdomsstyrelsen framhåller i sin rapport att etableringsåldern ligger högt (*Ung i dag 2007*, Ungdomsstyrelsens skrifter 2007:6). Etableringsåldern

berördes också vid utskottsutfrågningen. Även om denna ålder enligt uppgifter som lämnades av AMS företrädare vid utskottets öppna utfrågning den 16 oktober kan ha sjunkit något de senaste åren kan utskottet konstatera att en avsevärd ökning ändå skett jämfört med det tidiga 1990-talet då etableringsåldern var betydligt lägre än i dag. Enligt vad utskottet underhand inhämtat bereds SOU 2006:102 *Samverkan för ungas etablering på arbetsmarknaden*, i likhet med delbetänkandet SOU 2007:18 *Arbetsmarknadsutbildning för bristyrken och insatser för arbetslösa ungdomar för närvarande inom Regeringskansliet*. Utredningen om en flexiblare arbetsmarknadsutbildning ska enligt direktiven slutredovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2007.

Inte minst mot denna bakgrund välkomnar utskottet de förändringar som regeringen tar initiativ till på utbildningsområdet. I februari 2007 tillsatte regeringen en särskild utredare (dir. 2007:8) med uppdrag att lämna förslag till en framtida struktur för gymnasieskolans studievägar. Utredaren ska bl.a. föreslå utformningen av en modern flexibel lärlingsutbildning. Enligt direktiven ska utbildningen vara ännu mer förankrad i arbetslivet än ett yrkesprogram, bl.a. ska huvuddelen av utbildningen vara förlagd till en arbetsplats. Regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2008 att en försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning bör inledas så snart som möjligt, dvs. hösten 2008. Försöksverksamheten bör enligt regeringen karakteriseras av en god förankring i arbetslivet och syfta till att ge eleverna en grundläggande yrkesutbildning, ökad arbetslivserfarenhet och en möjlighet att under en handledares ledning – på en arbetsplats – få fördjupade kunskaper inom yrkesområdet. Minst halva utbildningen bör vara arbetsplatsförlagd (prop. 2007/08:1 utg.omr. 16 s. 65 f.). Dessa frågor bereds i riksdagens utbildningsutskott.

Denna genomgång av aviserade och genomförda åtgärder visar enligt utskottet att förslaget om en jobbgaranti för ungdomar är en av flera insatser som tillsammans syftar till att bryta det utanförskap som alltför många unga människor lever i, och som hindrar inte bara deras inträde på arbetsmarknaden utan också inträdet i vuxensamhället i stort.

Innehållet i jobbgarantin m.m.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet anser i motionerna 2006/07:A37 respektive 2006/07:A38 att propositionen inte rymmer en beskrivning av jobbgarantins exakta innehåll i alla delar, och Miljöpartiet framför i motion 2006/07:A39 att det enda som är nytt med jobbgarantin är att ersättningsarna försämrats. Utskottet vill med anledning av dessa invändningar anföra följande. I anslutning till regeringens beskrivning av innehållet i jobbgarantin finns en hänvisning till den ovan nämnda utredningen SOU 2007:18. Regeringen konstaterar att utredningen lyft fram olika framgångsfaktorer för ungdomsprogram. Regeringen tar fasta på detta och anser att ungdomar i jobbgarantin bör få en tidig kvalificerad bedömning och hjälp av en personlig rådgivare eller mentor. Deltagarna bör enligt propositionen

också få aktivt stöd och uppföljning av sitt arbetssökande kontinuerligt under hela sin arbetslöshetsperiod. Dessa insatser ska intensifieras under den inledande perioden i jobbgarantin. Efter den inledande perioden bör det aktiva matchningsarbetet kombineras med förstärkta insatser som kan vara praktik eller utbildning. I syfte att dra nytta av olika aktörers kunskaper och erfarenheter bör aktiviteterna inom jobbgarantin kunna utföras såväl i arbetsförmedlingens egen regi som av andra anordnare som tillhandahåller tjänster som förmedlingen kan upphandla. Utskottet kan mot denna bakgrund inte dela Socialdemokraternas bedömning att jobbgarantin inte skulle medge en tidig, snabb och kvalificerad bedömning av de arbetssökandes individuella behov, eller att garantin inte skulle tillgodose de mycket skilda behov som finns bland unga arbetslösa. Utskottet noterar att de närmare villkoren för övergången mellan jobbgarantin och jobb- och utvecklingsgarantin kommer att regleras i förordning. Då kommer enligt propositionen även frågan om ersättningen att regleras.

Beträffande de synpunkter Socialdemokraterna och Vänsterpartiet framför i sina följdmotioner om oklarheter vad gäller hur övergången från jobbgarantin för unga till jobb- och utvecklingsgarantin ska se ut vill utskottet framföra följande. Genom underhandskontakter med Regeringskansliet har det kommit till utskottets kännedom att regeringens intention är att det även i denna del är angeläget att arbetsförmedlingen gör en individuell bedömning i varje enskilt fall om vad som passar bäst för den arbetssökande. Regeringens tanke är inte att den unge, efter att jobbgarantins 15 månader löpt ut, per automatik ska gå in i en viss fas eller börja om från början, utan vad som är lämpligt ska alltså avgöras från fall till fall.

När det gäller frågan om den tid om tre månader som föregår jobbgarantin vill utskottet understryka att den enligt utskottets bedömning inte kan sägas vara att betrakta som en period av passivitet, varken från individens eller från arbetsförmedlingens sida. Det är i detta sammanhang befogat att påminna om vikten av att den arbetssökande, oavsett om vederbörande har arbetslöshetsersättning eller inte, får ett omedelbart stöd av arbetsförmedlingen. Den individuella handlingsplan som upprättas gemensamt av arbetsförmedlingen och den arbetssökande är en viktig del i detta. Regeringen beslutade under hösten 2006 att en handlingsplan ska upprättas inom 30 dagar från det att den enskilde anmäler sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen, mot tidigare 100 dagar. I denna ska den arbetssökandes skyldigheter och planerade aktiviteter anges. För den som inte fyllt 25 år bör en handlingsplan upprättas tidigare än så, 6 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Med anledning av de synpunkter som har framförts i motionerna om att tre månader skulle vara en för lång period anser utskottet att ungdomars kortare arbetslöshetsperiod bör påverka den tid som anses rimlig. Regeringen konstaterar i propositionen att drygt hälften av alla de ungdomar som skrevs in hos arbetsförmedlingen under 2005 hade funnit arbete eller påbörjat en reguljär utbildning efter tre månader. Det finns också skäl att

uppmärksamma vad som anförts från IFAU:s sida i remissförfarandet, nämligen att ju tidigare garantin sätts in, desto större är risken för inlåsnings effekter. Utskottet kan konstatera att det under remissförfarandet har framförts olika meningar om vad som är en lämplig längd, där vissa ser tre månader som en för lång period medan andra, i likhet med IFAU, finner den för kort. Utskottet finner mot denna bakgrund att regeringens slutsats om tre månaders inskrivningstid före en anvisning till jobbgarantin är välvägd och delar alltså inte oppositionens uppfattning att perioden borde vara kortare.

Utskottet kan inte heller finna grund för Vänsterpartiets uppfattning i motion 2006/07:A38 att regeringen skulle bortse från sambandet mellan oavslutad gymnasieutbildning och långvarig arbetslöshet. Utskottet vill särskilt fästa uppmärksamheten på att den reformering av gymnasieskolan som regeringen planerar har som en utgångspunkt just att oavslutad gymnasieutbildning medför ett senare inträde på arbetsmarknaden (dir. 2007:8). Även i tilläggsdirektiven till utredningen om en flexiblare arbetsmarknadsutbildning framhålls att arbetsmarknadssituationen är särskilt svår för ungdomar som avbrutit sina gymnasiestudier eller har ofullständiga betyg från gymnasiet (dir. 2006:125).

Oppositionspartierna ifrågasätter regeringens bedömning om en snabbare nedtrappning av aktivitetsstödet för unga jämfört med för äldre, och hävdar att förslaget skulle vara diskriminerande. Utskottet instämmer dock med regeringen i att jobbgarantin för ungdomar är en speciell åtgärd för unga som innefattar ett antal moment varav ersättningsnivån är en. Den kan därför inte bedömas fristående från övriga delar. Ungar får t.ex. tillgång till mer intensifierade insatser från arbetsförmedlingens sida tidigare än andra grupper. Ett syfte med de arbetsmarknadspolitiska programmen är att minska utanförskapet genom att underlätta övergången till arbete. Som regeringen nämner indikerar forskning att det finns ett tydligt samband mellan ersättningsnivåer och sannolikheten för att en arbetslös person ska få arbete. Sambandet förefaller vara starkare för arbetslösa under 25 år.

Utskottet anser också att det är rimligt att föräldrar under 25 år särbehandlas eftersom unga föräldrar precis som andra ungdomar omfattas av de satsningar som görs för att minska ungdomsarbetslösheten. Däremot bedömer utskottet liksom regeringen att unga föräldrar, i jämförelse med ungdomar som inte är föräldrar, behöver en längre tid för omställning och därmed en långsammare nedtrappning av ersättningsnivån. Utskottet delar därför inte kritiken i Socialdemokraternas och Vänsterpartiets följd moti- oner mot de särskilda regler som förslaget innebär för föräldrar.

Utskottets bedömning är att förslaget om en jobbgaranti för ungdomar är en reform i linje med den nyorientering som präglar allianspartiernas politik för arbete och mot utanförskap. Förslaget innebär bl.a. en effektivisering av matchningen mellan arbetssökande och lediga arbeten. Aktiviteterna inom jobbgarantin ska kunna utföras såväl i arbetsförmedlingens egen regi som av andra anordnare som tillhandahåller tjänster som förmed-

lingen kan upphandla. Detta innebär att utbudet av förmedlingstjänster kan bli större och mer diversifierat, vilket bör kunna underlätta matchningen och ge förbättrad service till arbetslösa. Regeringspolitiken syftar till att komma till rätta med bl.a. de problem som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och övriga motionärer föreslår lösningar på. Utskottet bedömer också att det i oppositionens förslag finns delar som mycket väl kan tänkas rymmas inom ramen för jobbgarantin. Utskottet ser därför inte skäl att ställa sig bakom vare sig motionsförslagen i följdmotionerna eller de yrkanden som väckts under den allmänna motionstiden till den del de tar sikte på innehållet i garantin. När det gäller vissa yrkanden i den senare kategorin vill utskottet dock göra några kompletterande kommentarer.

Andra insatser för ungdomar

Vad avser Socialdemokraternas förslag i *Ub498 yrkande 2* om att arbetsmarknadsutbildning bör vara tillgänglig också för dem under 25 år kan utskottet konstatera att regeringen uttryckligen nämner att det aktiva matchningsarbetet inom ramen för jobbgarantin efter den inledande perioden bör kombineras med förstärkta insatser, som kan vara praktik eller utbildning. Utskottet vill också nämna att enligt 13 a § förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program får arbetsmarknadsutbildning i form av lärlingsplatser anordnas hos privata arbetsgivare för arbetslösa ungdomar som inte fyllt 25 år och som inte fullföljt grundskole- eller gymnasieutbildning.

Beträffande förslaget i motion *A347 yrkande 3 (v)* om det kommunala uppföljningsansvaret återfanns, som Vänsterpartiet nämner, ett liknande förslag i utredningen *Unga utanför* (SOU 2003:92). Utredningen föreslog också att berörda myndigheter skulle vara skyldiga att aktivt samverka, att KUP skulle avvecklas och att UG skulle avvecklas och ersättas av en individuell handlingsplan för alla ungdomar. Den tidigare regeringen valde att föreslå ett förtydligande av det befintliga kommunala ansvaret för ungdomar i skollagen (1985:1100) och förslaget antogs av riksdagen (prop. 2004/05:2, bet. 2004/05:KrU2, rskr. 2004/05:94). Det kommunala ansvaret för ungdomar, det s.k. informationsansvaret, regleras numera i 1 kap. 18 § skollagen där det uttryckligen anges att kommuner har en skyldighet att hålla sig informerade om vissa ungdomars sysselsättning. Enligt bestämmelsen ska en hemkommun löpande hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta, i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Varje kommun är skyldig att erbjuda utbildning på nationella program för ungdomar i kommunen fram till och med det år de fyller 20 år (5 kap. 5 § skollagen). Enligt 5 kap. 13 § skollagen är kommunerna också skyldiga att erbjuda gymnasieutbildning i form av specialutformade eller individuella program för de ungdomar som inte tagits in på något nationellt program i gymnasieskolan eller som avbrutit sådan utbildning. Utskottet vill mot denna bakgrund nämna följande. För det första kan utskottet konstatera att

även om ansvaret i skollagen anges som en skyldighet för kommunen att löpande hålla sig informerad, kan det i praktiken betraktas som en form av uppföljningsansvar. För det andra vill utskottet framhålla att även om KUP och UG upphör berörs inte kommunernas ansvar enligt skollagen. Utöver detta vill utskottet understryka att den nya lag om kommuners medverkan i arbetsmarknadspolitiska program som regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2008 ytterligare kommer att förtydliga frågan om kommuners ansvar. Med hänvisning till detta anser utskottet inte att Vänsterpartiets förslag bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Med anledning av det som framförs i motion *A314 (s)* om stöd till dem som inte fyllt 20 år och saknar arbete vill utskottet hänvisa till vad som gäller om föräldrars underhållsskyldighet enligt 7 kap. 1 § föräldrabalken. Enligt huvudregeln upphör föräldrarnas underhållsskyldighet när barnet fyller 18 år. Går barnet i skolan vid denna tidpunkt, eller återupptas skolgången innan barnet fyller 19 år, är dock föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, dock längst intill dess barnet fyller 21 år. Den av regeringen föreslagna jobbgarantin för ungdomar omfattar personer mellan 16 och 24 år. De ungdomar som motionären syftar på, personer som inte fyllt 20 och som saknar arbete, ingår alltså i den grupp som omfattas av jobbgarantin – under förutsättning att de varit inskrivna vid arbetsförmedlingen i tre månader. Utvecklingsersättning utges till den som deltar i garantin och fyllt 18 år. Utskottet vill därutöver nämna att kommunen enligt 2 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453) har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Utskottet ser inte skäl att förorda någon särreglering för unga i detta avseende. Förslaget bör enligt utskottets mening inte bifallas av riksdagen.

När det gäller Socialdemokraternas förslag om introjobb, motionerna *A398 yrkande 6 (s)* och *A400 yrkande 24 (s)*, kan utskottet konstatera att den övergripande frågan om utbildningsinsatsen introjobb bereds av riksdagens utbildningsutskott. Arbetsmarknadsutskottets ställningstagande på denna punkt omfattar därför introjobb i den del dessa är tänkta att vara en satsning mot arbetslöshet. Utskottet kan här konstatera att Socialdemokraterna avsatt medel för detta i sin budgetmotion, en fråga som utskottet återkommer till i budgetbetänkandet 2007/08:AU1. I denna fråga vill utskottet hänvisa till vad som ovan framförts om regeringens aviserade förslag till lärlingsutbildning. Regeringen har som nämnts tillsatt en särskild utredare (dir. 2007:8) med uppdrag att bl.a. föreslå utformning av en modern flexibel lärlingsutbildning. I budgetpropositionen för 2008 gör regeringen bedömningen att en försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning bör inledas så snart som möjligt, dvs. hösten 2008. Försöksverksamheten bör enligt regeringen syfta till att ge eleverna grundläggande yrkesutbildning, ökad arbetslivserfarenhet och möjlighet att på en arbetsplats få fördjupade kunskaper inom yrkesområdet. Minst halva utbildningen bör

vara arbetsplatsförlagd (prop. 2007/08:1 utg.omr. 16 s. 65 f.). Mot denna bakgrund kan det inte anses påkallat att ställa sig bakom förslaget om introjobb.

Utskottet vill framhålla att de förslag till insatser för ungdomar som oppositionen väckt rymmer idéer och tankar som utskottet kan sympatisera med – inte minst den grundläggande hållningen att det ur både individens och samhällets perspektiv är angeläget att ungdomar kommer in på arbetsmarknaden. I de förslag till åtgärder för unga som oppositionen lagt fram återfinns, som utskottet ovan nämnt, många goda idéer och tankar varav vissa mycket väl kan rymmas inom ramen för jobbgarantin. Detta skymmer dock inte bilden av att det i oppositionens förslag i alltför hög grad också återfinns en föreställning om att unga människor skulle vara mer hjälpta av bidragssystem än av eget arbete och självständig försörjning. I stället för att hjälpa medför sådana förslag en risk att det utanförskap alltför många ungdomar lever i permanentas eller till och med förstärks. Utskottet vill bestämt ta avstånd från en sådan politik. Det ska framhållas att syftet med regeringens förslag inte är att försämra situationen för enskilda människor, utan avsikten är tvärtom att hjälpa individen. Det kan ske mest effektivt genom en politik som har förutsättningar att åtgärda brister på systemnivå.

Slutsatser

Utskottet anser mot den ovan angivna bakgrunden att de motioner som innebär avslag på propositionen inte bör bifallas av riksdagen. Utskottet avstyrker därför motionerna 2006/07:A37 (s), 2006/07:A38 (v) och 2006/07:A39 (mp). Utskottet avstyrker också de motionsförslag som väckts under den allmänna motionstiden, Ub498 yrkande 2 (s), A209 (s), A314 (s), A347 yrkandena 2 och 3 (v), A391 yrkandena 5 och 7 (s), A398 yrkandena 5 och 6 (s) och A400 yrkandena 23 och 24 (s), allt i den mån de inte kan anses besvarade i och med det ovan anförda.

Övriga frågor

Utskottet vill avslutningsvis kommentera några särskilda frågor.

Lagförslag om kommunernas medverkan i arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Utskottet noterar att regeringen, i enlighet med vad som aviseras i propositionen om jobbgarantin för ungdomar, i budgetpropositionen föreslår en ny lag om kommuners medverkan i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som ger kommuner möjlighet att medverka i sådana åtgärder. Regeringen konstaterar att arbetsmarknadspolitik huvudsakligen är en statlig uppgift och att det krävs lagstöd för att kommunerna ska kunna bedriva sådan verksamhet. I och med att bestämmelserna som reglerar kommunernas verksamhet inom ramen för KUP och UG upphör krävs annat lagstöd för att kommunerna ska ha möjlighet att inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder anordna aktiviteter för arbetslösa. Syftet är enligt regeringen att ge

kommuner möjlighet att vid behov och efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen anordna insatser för deltagare i olika arbetsmarknadspolitiska insatser, främst av typen praktikplatser m.m., men det kan enligt regeringen inte uteslutas att andra insatser kan bli aktuella. Förslaget är att lagen träder i kraft den 1 januari 2008, dvs. en månad efter det att förslagen i proposition 2006/07:118 träder i kraft.

Övre åldersgräns för deltagande i jobbgarantin

Det framgår av proposition 118 att deltagande i jobbgarantin bör begränsas till 15 månader, dock längst till dess deltagaren fyller 25 år. Utskottet har genom kontakter med Regeringskansliet erfarit att även den deltagare i jobbgarantin som fyllt 25 år ska kunna slutföra denna.

Sanktion vid avvisande av jobbgarantin

Regeringen föreslår att den som avvisar en anvisning till jobbgarantin inte ska ha rätt till arbetslöshetsersättning vid fortsatt arbetslöshet. Detta ska regleras genom ett nytt andra stycke i 9 § lagen om arbetslöshetsersättning, dvs. i den paragraf som anger de allmänna villkoren för rätt till ersättning. Det sägs i propositionen att ett avböjande att delta i jobbgarantin inte bör bedömas lindrigare än t.ex. att inte medverka till att en individuell handlingsplan upprättas. Det sistnämnda är ett av de nuvarande villkoren i 9 §, och den som inte medverkar till att upprätta en handlingsplan har inte rätt till ersättning. Detsamma bör enligt regeringen gälla den som nekar att delta i jobbgarantin. Gällande regler med tillägget till 9 § leder enligt propositionen till att en individ som avvisat ett erbjudande om jobbgarantin och som därefter uppfyller ett arbetsvillkor har möjlighet att få arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet under förutsättning att han eller hon uppfyller de allmänna villkoren i 9 §. Som redovisas i propositionen har ett antal remissinstanser framfört att sanktionen vid avvisande inte bör regleras i de allmänna villkoren för rätt till arbetslöshetsersättning. Utskottet förutsätter att regeringen i det fortsatta författningsarbetet undanröjer de eventuella oklarheter som kan finnas i detta avseende och skyndsamt återkommer till riksdagen om lagändringar bedöms som nödvändiga.

Antagande av lagförslag

Det är utskottets uppfattning att arbetslösa ungdomar på ett tidigt stadium bör få stöd och insatser från arbetsförmedlingen. KUP och UG har i praktiken inte givit ungdomar den hjälp de behöver för att etablera sig på arbetsmarknaden. Utskottet delar därför regeringens bedömning att dessa bör avskaffas, och att det i stället bör införas en mer aktiverande insats i form av en jobbgaranti för ungdomar mellan 16 och 24 år. Utskottet tillstyrker, med de redaktionella justeringar som föranleds av att vissa lagändringar antagits av riksdagen efter det att propositionen lades fram, de i propositionen framlagda lagförslagen, dvs.

- lag om ändring i lagen (2007:395) om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program,
- lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program,
- lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
- lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring och
- lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på proposition 2006/07:118, punkt 1 (s, v, mp)

av Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Maria Stenberg (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår proposition 2006/07:118. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:A37, 2006/07:A38 och 2006/07:A39.

Ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen att ungdomsinsatserna Kommunala ungdomsprogrammet och Ungdomsgarantin avskaffas. I stället ska ett nytt arbetsmarknadspolitiskt program – jobbgaranti för ungdomar – införas. Vi motsätter oss förslagen och anser att propositionen bör avslås.

Innehållet i jobbgarantin är ytterst vagt beskrivet i propositionen. Handledning, stöd och praktikplatser omnämns i diffusa ordalag, medan kraven på den enskilde beskrivs utförligt och konkret.

I remissförfarandet har flera instanser pekat på att beteckningen jobbgaranti är missvisande. Vi ansluter oss till denna kritik, eftersom jobbgarantin inte är i närheten av att vara någon garanti för jobb. I propositionen nämns att jobbgarantin kan handla om praktik eller utbildning. Vi har ingenting emot vare sig praktik eller utbildning. Men det är att segla under falsk flagg att kalla det för jobb, jobb som i en reguljär anställning. Det enda som är nytt med denna s.k. jobbgaranti är att ersättningen försämras.

Vi avvisar också den problembeskrivning som verkar ligga till grund för förslaget. Problemet är enligt vår mening inte att unga inte söker arbete; problemet är att unga människor inte har adekvat utbildning eller har för lite arbetslivserfarenhet för att få ett arbete.

Regeringens förslag om att ungas arbetslöshetsersättning ska trappas ned snabbare än för äldre ser vi som direkt diskriminerande. Arbetslöshetsförsäkringen ska täcka inkomstbortfall vid arbetslöshet. Att införa godtyckliga åldersgränser underminerar hela idén med försäkringen. Ungdomars egenavgifter till a-kassan bygger på samma principer som för övriga åldersgrup-

per. Det är orimligt att ungdomarna ska betala lika höga egenavgifter som de äldre, för att sedan, när de behöver nyttja försäkringen, få en lägre ersättning.

Regeringen har tidigare försämrat arbetslöshetsförsäkringen för alla – nu väljer man att försämlra den ytterligare för ungdomar. Denna särreglering diskriminerar och går stick i stäv med Diskrimineringskommitténs förslag om att ett åldersdiskrimineringsförbud även ska gälla för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

En konstruktion av detta slag, som behandlar människor olika på grund av ålder, är inte bara diskriminerande, utan den undergräver också arbetslöshetsförsäkringens legitimitet och innebär en uppenbar risk för att ungdomar kommer att välja att stå utanför försäkringen.

Regeringen föreslår också särskilda ersättningsregler för föräldrar. Det är inte första gången, och vi har även tidigare motsatt oss detta. Även i anslutning till detta förslag tvingas vi framföra denna kritik. Arbetslöshetsförsäkringen är en individuell försäkring, knuten till arbete och medlemskap i a-kassa. Att knyta rättigheterna till familjesituation bryter denna princip. Särlosningar av detta slag hör därför inte hemma i en försäkring mot arbetslöshet.

Vi är också starkt kritiska när det gäller frågan om hur mycket regeringen anser att jobbgarantin får kosta. Vår bedömning är att den är kraftigt underfinansierad och att regeringen underskattar de kostnader som är förenade med den kvalificerade bedömning, den personliga rådgivning, det aktiva matchningsarbete och de förstärkta insatser som utlovas i propositionen. AMS statistik visar att antalet långtidsarbetslösa ungdomar i åldern 18–24 år stigit från 2 170 personer i september 2006 till 7 800 personer i september 2007, en ökning med mer än 250 %. Vi kan alltså räkna med att jobbgarantin kommer att behöva ”rivstarta” den 1 december, och den rivstarten ska dessutom fungera för alla de tusentals unga som uppfyller kriterierna för att få delta i jobbgarantin. Det är alltså inte bara oklart hur jobbgarantin ska se ut. Det är också oklart hur den ska finansieras. Regeringen tillför inte extra resurser för 2007. Även på längre sikt är det svårt att se vilka medel som ska avsättas för programverksamheten. Mot bakgrund av regeringens omfattande generella nedskärningar på arbetsmarknadspolitiska program och Arbetsmarknadsverkets (AMV) förvaltningskostnader befarar vi att jobbgarantin inte kommer att ges tillräckliga resurser för att hålla hög kvalitet. Trots de omstruktureringar AMS gjort är det högst osäkert om jobbgarantin kommer att ha tillräckliga resurser för att kunna erbjuda ett verkningsfullt och värdigt stöd för långtidsarbetslösa.

Det är också oklart vad som ska ske med dem som efter 15 månader lämnar garantin och fortfarande inte har arbete. I mycket vaga termer anges att en överflyttning kan ske till jobb- och utvecklingsgarantin. Under beredningens gång har utskottet genom underhandskontakter med Regeringskansliet inhämtat att regeringens avsikt inte är att låta deltagaren börja om från början och att det heller inte finns några intentioner från regering-

ens sida om att den unga personen ska gå in i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas, ”varaktig samhällsnyttig sysselsättning”. Detta besked är visserligen positivt och stillar våra värsta farhågor på denna punkt, men vi anser att regeringen borde ha klargjort detta redan i propositionen.

Tyvärr kan vi inte göra en annan bedömning än att propositionen är ett hafsvverk, med syftet att visa på handlingskraft. Risken är överhängande att regeringen missar målet att ge ungdomar fotfäste på arbetsmarknaden. Och de som drabbas värst är de ungdomar som bäst skulle behöva samhällets stöd.

Vi anser att de många obesvarade frågorna i det beslutsunderlag som presenteras för riksdagen riskerar att skada den demokratiska processen. Regeringens bristfälliga beredning av lagförslag som så påtagligt påverkar människors livsvillkor kan också leda till en minskad rättssäkerhet. Dessutom blir konsekvenserna av regeringens förslag svåra att överblicka och förstå.

Vi anser mot bakgrund av det ovan anförda att regeringens förslag om en jobbgaranti för ungdomar bör avslås av riksdagen. Detta innebär att motionerna 2006/07:A37, 2006/07:A38 och 2006/07:A39 bör bifallas.

2. Kommunalt uppföljningsansvar, punkt 5 (v)

av Josefin Brink (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:A347 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi i Vänsterpartiet anser liksom utredningen Unga utanför (SOU 2003:92) att det kommunala uppföljningsansvaret som tidigare återfanns i skollagen återinförs, förtydligas och utökas så att varje kommun inom ramen för detta ansvar bildar en organisation som har till uppgift att söka upp och noga utreda varje person som är yngre än 20 år och som inte studerar, arbetar eller har någon annan känd sysselsättning. I dag finns det ingen motsvarande uppsökande verksamhet. Kommunerna ska erbjuda sysselsättning på heltid. Detta utökade ansvar för kommunerna ska dock inte hindra unga, från det de fyllt 18 år, som inte vill studera eller av annan anledning är inskrivna på arbetsförmedlingen att få tillgång till fullt stöd från arbetsförmedlingen.

Jag anser mot bakgrund av det ovan anförda att motion A347 yrkande 3 bör bifallas av riksdagen.

Särskilda yttranden

1. Särskilt yttrande (s)

Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s) anför:

Regeringspolitikens konsekvenser för unga på arbetsmarknaden

Regeringen har på kort tid genomfört en politik som drabbar ungdomar hårt. Trots högkonjunkturen får många unga inte fotfäste på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland ungdomar är dubbelt så hög som hos resten av befolkningen. Och sedan den borgerliga regeringen tillträdde har långtidsarbetslösheten bland ungdomar fyrfaldigats, detta som en direkt konsekvens av att regeringen kraftigt skurit ned eller helt avskaffat jobbfrämjande insatser för ungdomar. Situationen är särskilt svår för de unga som saknar utbildning eller som har en utbildning som inte efterfrågas av arbetsgivare. Deras möjligheter att i efterhand komplettera sin utbildning har kraftigt försämrats, i takt med att komvux, praktikplatser och utbildningsviktariat rustats ned eller helt avskaffats. Det är oerhört viktigt att dessa personer återigen får möjlighet att hålla kontakt med arbetsmarknaden parallellt med sitt arbetssökande, både för att öka möjligheterna att få ett jobb och för individens självkänsla.

De försämringar som regeringen genomfört i arbetslöshetsförsäkringen försvårar ytterligare för ungdomar att kvalificera sig för ersättning vid arbetslöshet. Att studerandevillkoret tagits bort innebär att många unga nu ställs utan en omställningsförsäkring mellan studier och arbete, detta trots att vi vet att det tar tid att etablera sig på arbetsmarknaden. Den s.k. etableringsåldern, dvs. när 75 % av en årskull har arbete, är enligt Ungdomsstyrelsen och utredningen Nationell koordinator för unga till arbete i dag 28 år, 27 år för män och 29 år för kvinnor. Det betyder att etableringsåldern ligger på samma nivå som när arbetslösheten var som högst under 1990-talet, trots dagens högkonjunktur och sjunkande arbetslöshet hos befolkningen i stort.

Socialdemokraterna motsätter sig regeringens förslag om en jobbgaranti för ungdomar

Socialdemokraterna avvisar, som framgår av reservation 1, regeringens förslag om en jobbgaranti för ungdomar. Vi konstaterar bl.a. att beteckningen är vilseledande. Förslaget garanterar inte ett enda jobb, bara sänkt ersättning för arbetslösa ungdomar.

Vi ansluter oss till den kritik som många remissinstanser framfört om att förslaget är diskriminerande. Unga arbetslösa måste betala full avgift till a-kassan – utan att få samma rätt till ersättning som andra. Förslaget förvärrar ytterligare för de många unga arbetslösa som lever i ekonomisk

och social utsatthet, och diskriminerande särregler av detta slag undergräver dessutom arbetslöshetsförsäkringens legitimitet. Vi utvecklar denna kritik i reservation 1.

Utskottet skriver att våra förslag till alternativa åtgärder mycket väl kan rymmas inom ramen för jobbgarantin, ett påstående som vi inte kan ställa oss bakom. Vi delar över huvud taget inte den problembeskrivning som ligger till grund för propositionen. Problemet är inte, som regeringen tycks tro, att unga inte söker arbete. Problemet är brist på adekvat utbildning och arbetslivserfarenhet. Dessutom anser vi att jobbgarantin är kraftigt underfinansierad. Regeringen tillför inte extra resurser för 2007 och även på längre sikt är det svårt att se vilka medel som ska avsättas. Med tanke på regeringens omfattande generella nedskärningar på arbetsmarknadspolitiska program och AMV:s förvaltningskostnader befarar vi att jobbgarantin inte kommer att ha tillräckliga resurser för att hålla hög kvalitet. Det är mot denna bakgrund fullkomligt uteslutet att förslaget skulle kunna täcka satsningar av det slag vi vill genomföra – där hög kvalitet, individuella insatser och specialutbildade arbetsförmedlare utgör omistliga delar.

I vår följdmotion till proposition 2006/07:118 *En jobbgaranti för ungdomar* invänder vi mot att regeringen inte klargör vad som ska hända med de ungdomar som varit i jobbgarantin under de 15 månader den som högst kan vara och som fortfarande inte fått ett arbete. Under utskottets beredning av propositionen har det framkommit att regeringens avsikt inte är att den deltagande ska, så att säga, börja om från början. Regeringens tanke är inte heller att deltagaren per automatik ska gå in i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas. Man kan fråga sig varför regeringen inte kunde klargöra detta från början. Att centrala uppgifter av detta slag kommer fram först efter det att propositionen överlämnats till riksdagen ger ytterligare stöd för vår uppfattning att förslaget om jobbgarantin är ett hafsverk.

Socialdemokraterna vill stärka ungdomars möjligheter till arbete

Vi socialdemokrater vill, till skillnad från regeringen, åtgärda de bakomliggande orsakerna till ungdomars arbetslöshet. Problemen för unga på arbetsmarknaden ser olika ut. Det finns en stor grupp unga som går in och ut i arbetslöshet, och det tar många år innan de får en fast förankring på arbetsmarknaden. Dessa unga har inte svårt att få jobb, men däremot svårt att få en varaktig anställning. De tvingas därför varva arbetslöshet med temporära arbeten, studier och arbetsmarknadspolitiska program. Denna kategori kräver en typ av insatser. Sedan finns det en grupp långtidsarbetslösa unga som ofta helt saknar både utbildning och arbetslivserfarenhet, och denna kategori kräver en helt annan typ av insatser än den förstnämnda. Regeringen behandlar unga som om de vore ett homogent kollektiv. Socialdemokraterna tar avstånd från en sådan politik.

Vi socialdemokrater vill ha riktade insatser, där ungdomar i ett tidigt skede ska få ett individuellt utformat stöd av arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlare som arbetar med unga bör vara utbildade för att möta ungas

behov. Vi anser också att de nuvarande åldersgränserna för arbetsmarknadsutbildning bör ses över. Arbetsmarknadsutbildning bör vara tillgänglig också för dem under 25 år i de fall det kan leda till en anställning. Vi anser att det bör göras en översyn av regelverket, så att det kan ges en sådan utformning att det skapar bästa möjligheter för arbetsmarknadsutbildning för unga.

Avstampsutbildningar och introjobb

I stället för att ansluta oss till regeringens förslag om en jobbgaranti har vi socialdemokrater under den allmänna motionstiden presenterat ett eget alternativ för att ungdomar ska kunna komma i arbete. I vår budgetmotion beräknar vi medel för dessa förslag.

En del i vår arbetsmarknadspolitik för ungdomar är att det införs en ny form av kvalificerad arbetsmarknadsutbildning, *avstampsutbildningar*. Dessa utbildningar ska inte kräva några förkunskaper utan vara öppna för långtidsarbetslösa ungdomar mellan 20 och 24 år – just därför att många av de ungdomar som varit arbetslösa en längre tid har bristande utbildning. Avstampsutbildningarna kan genomföras i samarbete med potentiella arbetsgivare och fokusera på att lära ut en specifik yrkeskunskap inom ett yrke där det råder arbetskraftsbrist.

Vi föreslår också att det införs s.k. *introjobb*. I flera branscher finns redan en tradition av färdigutbildning i arbetslivet, t.ex. för yrken som byggnadsarbetare, målare, elektriker, piloter, domare, sjuksköterskor och läkare. Inom framför allt stora företag och offentliga organisationer finns också olika former av traineeutbildning. Detta innebär att arbetsgivare tar ansvar för att den anställde får gå igenom alla arbetsmoment som krävs för att bli fullärd inom sitt yrke. Praktiken kan vara antingen lagstadgad eller överenskommen mellan arbetsmarknadens parter. Exemplet är många, men täcker ändå endast en liten del av arbetsmarknaden.

Socialdemokraterna menar att modellen kan vara värdefull även i många andra branscher. Vi vill på detta sätt underlätta för ungdomar som har olika former av generella utbildningar att hitta ett arbete. Det gäller inte minst unga kvinnor som inte alls i samma utsträckning som män väljer de yrkesförberedande programmen med färdigutbildningsavtal. Vi står nu inför en femårsperiod med stora kullar som kommer ut på arbetsmarknaden. Vi vet också att efterfrågan på arbetskraft på många områden inom en inte alltför avlägsen framtid kommer att överstiga tillgången. Under tiden fram till dess löper vi risk att ”tappa bort” den generation som nu kommer ut från gymnasiet och högskolan. Dagens högkonjunktur underlättar situationen, men att enbart förlita sig på konjunkturen räcker inte. Vad som ytterligare talar för introjobb är att, samtidigt som det finns tydliga tendenser till att arbetena kräver mer yrkesspecifika färdigheter, har utbildningssystemets utveckling gått i motsatt riktning. Specifik färdighetsträning har tonats ned i relation till generella kunskaper och kompetenser. Det är en naturlig utveckling mot bakgrund av de ökade kompetenskraven i arbets-

livet. Parallellt ser vi mer och mer att det många gånger inte bara krävs en utan flera spetskompetenser inom ett och samma yrke. Sammantaget innebär detta att mer utveckling och utbildning måste ske i arbetslivet. Arbetsgivarna har ett stort ansvar här, men om vi bara förlitar oss på enskilda arbetsgivares insatser för att unga människor ska få möjlighet att utveckla yrkesspecifika färdigheter är risken stor att det sammantaget kommer att göras för få sådana insatser. Vi socialdemokrater anser därför att det behövs gemensamma insatser på detta område, där stat och arbetsgivare samarbetar.

Mot denna bakgrund vill vi, i samverkan med arbetsmarknadens parter, utveckla lärlingsplatser och traineeplatser, s.k. introjobb, som ger ungdomar möjligheter att färdigutbildas under kvalificerad handledning. Staten bör medverka till att säkerställa att denna typ av färdigutbildning på arbetsplatserna finns i tillräcklig omfattning och håller god kvalitet. Ett introjobb innebär att den unge ges möjlighet att lära sig ett yrke under handledning. Formerna för detta slags anställning är en fråga för förhandling mellan arbetsmarknadens parter och bör regleras i kollektivavtal. Introjobben riktar sig till unga som är klara med sin utbildning i gymnasiet eller i högskolan men behöver en färdigutbildning direkt i arbetslivet.

Feriearbeten

Vi socialdemokrater vill över huvud taget framhålla hur viktigt det är att unga människor så tidigt som möjligt får kontakt med arbetsmarknaden. Den första anställningen är oftast den svåraste att få. Arbetsgivare prioriterar erfarenhet och referenser, och kontakter spelar stor roll. Olika satsningar har därför genomförts, och bör genomföras, för att öka ungdomars möjligheter att etablera en första kontakt med arbetsmarknaden. Ett exempel är de feriearbeten som staten hade finansierat sedan 1998. Under 2006 fick ca 30 000 ungdomar runtom i landet ett statligt finansierat feriearbete. För många av dem är det den första kontakten med arbetslivet, och ett utmärkt sätt att knyta kontakter inför framtiden. Det är av största vikt att unga personer så tidigt som möjligt får en uppfattning om hur arbetslivet fungerar och ges möjligheten att etablera relationer med arbetsgivare. Genom att de statligt finansierade feriearbetena tagits bort, begränsas varje år tiotusentals ungdomars möjligheter till sådana kontakter, kontakter som kan vara avgörande för hela deras framtid.

Slutsats

Mot bakgrund av vad som ovan anförts står vi fast vid vår kritik mot jobbgarantin som ett både underfinansierat och otillräckligt berett förslag. Till skillnad från regeringen anser vi inte att ungdomars arbetslöshet beror på att unga inte söker arbete, utan har att göra med brist på adekvat utbildning och arbetslivserfarenhet. För att komma till rätta med dessa problem föreslår vi bl.a. att det införs s.k. avstampsutbildningar och introjobb.

2. Särskilt yttrande (v)

Josefin Brink (v) anför:

Ungdomars arbetsmarknad hösten 2007

Den goda konjunkturen har totalt sett inneburit en minskning av arbetslösheten. Trots detta har långtidsarbetslösheten bland unga ökat kraftigt. I september 2007 var antalet långtidsarbetslösa mellan 18 och 24 år nära fyra gånger så stort som vid regeringens tillträde hösten 2006. Ökningen beror framför allt på att regeringen kraftigt skurit ned på antalet arbetsmarknadspolitiska program, där många unga tidigare var sysselsatta.

Ungdomar som saknar gymnasieutbildning och ungdomar som är utrikes födda är överrepresenterade bland de arbetslösa och löper störst risk att bli långvarigt arbetslösa. Vi kan konstatera att regeringens politik på flera områden riskerar att försämra ungas position på arbetsmarknaden och att fördjupa redan existerande orättvisor.

Otrygga visstidsanställningar och deltidarbetslöshet är ett mycket stort problem bland unga. Dessa problem kommer att förvärras ytterligare eftersom regeringen motsätter sig lagstadgad rätt till heltid och försämrar anställningsskyddet för visstidsanställda. Nedskärningarna på komvux, den föreslagna reformeringen av gymnasieskolan och bantningen av arbetsmarknadsutbildningar är andra inslag i politiken som kommer att minska i synnerhet ungas möjligheter i arbetslivet.

Vänsterpartiet motsätter sig införandet av en jobbgaranti för ungdomar

Vänsterpartiet avvisar, som framgår av reservation 1, regeringens förslag om en jobbgaranti för ungdomar. Vi anser att det visserligen finns goda skäl att omstrukturera och förbättra insatserna för långtidsarbetslösa unga. Men den föreslagna jobbgarantin kan knappast kallas en förbättring. Beteckningen finner vi direkt vilseledande, och trots de omstruktureringar AMS gjort befarar vi att garantin inte kommer att ha tillräckliga resurser för att kunna erbjuda ett verkningsfullt och värdigt stöd för långtidsarbetslösa. Dessutom är det direkt kontraproduktivt att som regeringen ekonomiskt pressa AMS att skära ned på arbetsmarknadsutbildningar och andra tidiga insatser, eftersom värdet av tidiga insatser är väl belagt. I stället utformar regeringen en cynisk politik, som både diskriminerar och utnyttjar unga människors utsatthet på arbetsmarknaden. De låga ersättningsnivåerna inom garantin kan också komma att slå mot Sveriges kommuner, eftersom många unga kommer att tvingas söka försörjningsstöd för att klara sig ekonomiskt. Regeringen presenterar inte någon analys av vilka kostnader detta kan innebära för kommunerna. Vi anser att förslaget också är illa berett i Regeringskansliet, en uppfattning som snarare stärkts under utskottets beredning av ärendet. Detta är särskilt upprörande när man som här har att göra med förändringar som rör människors grundläggande livsvillkor.

Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitik för ungdomar

I stället för att, som regeringen gör, inteckna allt utrymme i arbetsmarknadspolitiska program till insatser för långtidsarbetslösa inom jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för unga, vill Vänsterpartiet ge arbetsförmedlingen resurser för att tidigt identifiera och sätta in insatser för dem som löper extra stor risk för långvarig arbetslöshet. Bara genom ett sådant arbetssätt kan man förebygga långvarig arbetslöshet och göra den enskilde rustad att finna ett varaktigt arbete.

Vänsterpartiet avsätter i sin budgetmotion också 300 miljoner kronor per år i två år för en särskild utbildningssatsning för långtidsarbetslösa unga som saknar gymnasieutbildning. Det är den grupp unga som har allra svårast att finna arbete även då konjunkturen är god. Vi menar därför att det är motiverat att erbjuda en möjlighet för dessa ungdomar att inom ramen för ett tidsbegränsat arbetsmarknadspolitiskt program skaffa en yrkesutbildning på gymnasienivå. Målgruppen är personer som fyllt 20 men inte 25 år, som saknar gymnasiekompetens och som varit inskrivna vid arbetsförmedlingen i minst 100 dagar. Programmet ska också kunna erbjudas personer som i övrigt uppfyller kriterierna, men som har varvat perioder av arbetslöshet med kortare anställningar, och som sammanlagt varit inskrivna vid arbetsförmedlingen i minst två år. För att täcka in dessa målgrupper bedömer vi att det inom ramen för programmet bör beredas 2 000 platser i snitt per månad under två års tid. Utbildningen köps in av arbetsförmedlingen, och kommunerna står som anordnare inom ramen för gymnasieskolan eller den kommunala vuxenutbildningen. Utbildningen ska omfatta ett år, och huvudsyftet är att deltagarna ska få en yrkesutbildning som ökar möjligheterna att få varaktigt arbete. I målgruppen finns både personer som inte alls påbörjat gymnasieutbildning och sådana som lämnat gymnasiet efter olika lång tid. Programmet måste därför vara individuell anpassat och alla deltagare ska erbjudas att också läsa in de teoretiska kärnämnen som krävs för att få högskolebehörighet. Det ska dock inte vara ett krav att läsa teoretiska kärnämnen för att få ta del av programmet. Efter genomgången program ska de deltagare som så önskar ges möjlighet att bygga på utbildningen inom ramen för komvux och på så sätt få högskolebehörighet. Alla deltagare i det program för unga långtidsarbetslösa som vi vill satsa på ska vara berättigade till aktivitetsstöd. Vi vill höja grundbeloppet i aktivitetsstödet från 320 kr per dag till 420 kr per dag. Dessutom vill vi höja den lägsta nivån i aktivitetsstödet från 223 kr per dag till 320 kr per dag för dem som inte uppfyllt arbetsvillkoret.

Regeringens försämringar i arbetslöshetsförsäkringen

Regeringen har genomfört omfattande försämringar av arbetslöshetsförsäkringen som sammantaget gjort den sämre, dyrare och mer orättvis. Dessa försämringar drabbar ungdomar i stor utsträckning, eftersom unga människor ofta har osäkra anställningar, deltidsanställningar och låga inkomster. Förslaget om jobbgarantin innebär differentierade ersättningar till ung-

domar och föräldrar i olika åldrar. Vänsterpartiet menar att det är att betrakta som diskriminering och dessutom en ytterst byråkratisk och orättvis utformning av arbetslöshetsförsäkringen som ytterligare urholkar dess trovärdighet. Vi utvecklar denna kritik i reservation 1.

En ytterligare förändring som drabbar ungdomar är att det s.k. studerandevillkoret avskaffats. Detta var avsett för personer som inte uppfyllt arbetsvillkoret. Dessa kunde dock genom studier kvalificera sig för ersättning. Borttagandet medför bl.a. att arbetslöshetsförsäkringens betydelse som omställningsförsäkring undergrävs, eftersom det innebär en större ekonomisk risk att gå från arbete till utbildning. Dessutom finns risk för att studietiderna förlängs eftersom man som nytexaminerad inte har någon försörjning förutom studielån. Vi anser att studerandevillkoret bör återinföras.

Som ett led i regeringens systemskifte på arbetsmarknaden har avgifterna för medlemskap i arbetslöshetskassor höjts och skattesubventionen för medlemsavgift till fack och a-kassa slopats. Även denna del i regeringens politik slår hårt mot deltids- och visstidsanställda, och därmed mot ungdomar. Till följd av den kraftiga avgiftshöjningen i arbetslöshetsförsäkringen och de försämrade villkoren befarar vi att många ungdomar kan tvingas lämna sin a-kassa.

Slutsats

Det är tydligt att det som bär upp regeringens arbetsmarknadspolitik för ungdomar är ambitionen att sätta största möjliga press på unga människor. På punkt efter punkt genomförs förslag som pressar reservationslönerna nedåt. Det kommer att påverka alla löntagare, och Vänsterpartiet anser att regeringen på detta sätt använder ungdomar som en murbräcka för att inrätta en låglönearbetsmarknad. Det är en cynisk politik som Vänsterpartiet med kraft tar avstånd ifrån.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2006/07:118 En jobbgaranti för ungdomar:

1. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:000) om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program,
2. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program,
3. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
4. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
5. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).

Följdmotioner

2006/07:A37 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s):

Riksdagen avslår proposition 2006/07:118 En jobbgaranti för ungdomar.

2006/07:A38 av Josefin Brink m.fl. (v):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:118 En jobbgaranti för ungdomar.

2006/07:A39 av Ulf Holm m.fl. (mp):

Riksdagen beslutar att avslå regeringens proposition 2006/07:118 En jobbgaranti för ungdomar.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Ub498 av Mona Sahlin m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åldersgränser och riktade jobbinsatser till ungdomar.

2007/08:A209 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ungdomsprojekt.

2007/08:A314 av Lena Hallengren (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till dem som inte fyllt 20 år och som är utan jobb.

2007/08:A347 av Josefin Brink m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att initiera en tvåårig satsning på arbetsmarknadsutbildning upp till tolv månader på gymnasienivå för alla långtidsarbetslösa ungdomar mellan 20 och 24 år som endast har förgymnasial utbildning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det kommunala uppföljningsansvaret avseende personer mellan 16 och 20 år som inte slutfört sin gymnasieutbildning.

2007/08:A391 av Magdalena Streiffert m.fl. (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge ungdomar möjlighet att jobba under sommaren.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmarknadspolitiska insatser riktade till unga.

2007/08:A398 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen avstampsutbildningar för ungdomar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om s.k. introjobb för ungdomar.

2007/08:A400 av Mona Sahlin m.fl. (s):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa avstampsutbildningar för ungdomar.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa introjobb för ungdomar.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

- 1 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:395) om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknads-
politiska program

Härigenom föreskrivs att 2 och 3 §§ lagen (2007:395) om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program skall utgå.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program¹

*dels att 2 och 3 §§ skall upphöra att gälla,
dels att 4 och 7 §§ skall ha följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Den som är berättigad till ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring har vid deltagande i *verksamhet som anordnas enligt 3 §* rätt till aktivitetsstöd.

Kommunen skall till den som tar del av verksamhet enligt 3 § och som uppbär försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) när han eller hon börjar delta i verksamheten utge ersättning med ett belopp som motsvarar försörjningsstödet. Det samma skall gälla beträffande den för vilken fattas beslut om sådant försörjningsstöd under tid som han eller hon deltar i verksamheten.

Kommunen skall till deltagare som inte erhåller ersättning enligt första eller andra stycket betala ut ersättning med 3 280 kronor per månad.

Ersättningen enligt andra och tredje stycket skall benämnas utvecklingsersättning.

Den som är berättigad till ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring har vid deltagande i *jobbgarantin för ungdomar* rätt till aktivitetsstöd.

Den som fyllt 18 år men inte är berättigad till ersättning enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring har vid deltagande i jobbgarantin för ungdomar rätt till utvecklingsersättning.

¹ Senaste lydelse av

2 § 2006:1071

3 § 2004:1324.

² Senaste lydelse 2004:1324.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*7 §¹

Den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program skall inte anses som arbetstagare om inte programmet gäller en anställning med anställningsstöd eller lönebidrag, skyddat arbete, trygghetsanställning, reguljärt arbete inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin eller en anställning med särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS).

När ett program bedrivs på en arbetsplats skall den som tar del av programmet dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av följande regler i arbetsmiljölagen (1977:1160):

- 2 kap. 1–9 §§ om arbetsmiljöns beskaffenhet,
- 3 kap. 1–4 och 7–14 §§ om allmänna skyldigheter,
- 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ om bemyndiganden,
- 5 kap. 1 och 3 §§ om minderåriga,
- 7 kap. om tillsyn,
- 8 kap. om påföljder, och
- 9 kap. om överklagande.

Vad som i arbetsmiljölagen sägs om arbetsgivare skall gälla den som har upplåtit en arbetsplats för programverksamhet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2007.

2. Ungdomar som vid ikraftträdandet deltar i kommunala ungdomsprogram eller ungdomsgarantin får fullfölja deltagandet i insatsen. Under denna tid tillämpas bestämmelserna i deras äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 2007:395

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

dels att 9 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 30 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har sökande som

1. är arbetsföra och oförhindrade att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,
2. är beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte anmält hinder som kan godtas av arbetslöshetskassan,
3. är anmälda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,
4. medverkar till att en individuell handlingsplan upprättas i samråd med den offentliga arbetsförmedlingen, och
5. aktivt söker ett lämpligt arbete men inte kan få ett sådant arbete.

Den som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning vid fortsatt arbetslöshet.

30 a §²

Till en sökande som lämnat jobbgarantin för ungdomar får, om det är förmånligare, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar vad som senast lämnades i ersättning under deltagandet i jobbgarantin för ungdomar. Beloppet skall lägst vara det som bestäms enligt 24 § andra stycket, om ansökan om ersättning sker inom 12 månader från tidpunkten när sökanden lämnade jobbgarantin för ungdomar.

¹ Senaste lydelse 2000:1460.

Det som sägs i första stycket får tillämpas högst två gånger för en sökande.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2007.

² Tidigare 30 a § upphävd genom 2006:1546.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §²

Försäkringskassan skall besluta om en försäkrads tillhörighet till sjukpenningförsäkringen och fastställa sjukpenninggrundande inkomst. För en försäkrad som inte är bosatt i Sverige gäller detta så snart anmälan om hans inkomstförhållanden gjorts hos Försäkringskassan. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när Försäkringskassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt denna lag eller särskild efterlevandepension enligt lagen (2000:462) om införande av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn har beviljats den försäkrade eller sådan ersättning eller pension som redan utges har ändrats med hänsyn till ändring i den försäkrades arbetsförmåga eller, vid särskild efterlevandepension, förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

d) när tjänstepension har beviljats den försäkrade,

e) när ett beslut om vilandeförklaring av sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt 16 kap. 16 § har upphört, samt

f) när livränta har beviljats den försäkrade enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller redan utgående livränta har ändrats.

Ändring som avses i första stycket skall gälla från och med den dag då anledningen till ändringen uppkommit. Den sjukpenninggrundande inkomst som ändrats enligt första stycket a får dock läggas till grund för ersättning tidigast från och med första dagen i den ersättningsperiod som inträffar i anslutning till att Försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen.

Under tid som anges under 1–6 får, om inte första stycket b, d eller f är tillämpligt, den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten sänkas lägst till vad den skulle ha varit närmast dessförinnan om Försäkringskassan då känt till samtliga förhållanden. Detta gäller tid då den försäkrade

1. bedriver studier enligt de grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 2007:298.

2. erhåller periodiskt ekonomiskt stöd, utgivet enligt särskilda avtal mellan arbetsmarknadens parter, enligt de grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

3. deltar i ett arbetsmarknads- politiskt program och får aktivitetsstöd eller står till arbetsmarknadens förfogande enligt de grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,

5. helt eller delvis avstår från förvärsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § föräldraledighetslagen (1995:584) och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård,

6. fullgör tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 eller 2 eller deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd skall Försäkringskassan, vid sjukdom under den aktuella tiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågasvarande förvärsarbete under den aktuella tiden.

3. deltar i ett arbetsmarknads- politiskt program och får aktivitetsstöd *eller utvecklingsersättning* eller står till arbetsmarknadens förfogande enligt de grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 eller 2 eller deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd *eller utvecklingsersättning* skall Försäkringskassan, vid sjukdom under den aktuella tiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågasvarande förvärsarbete under den aktuella tiden.

För en försäkrad som får sådan behandling eller rehabilitering som avses i 7 b § eller 22 kap. 7 § och som under denna tid får livränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning enligt en annan författning skall Försäkringskassan, vid sjukdom under den tid då livränta betalas ut, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

För en försäkrad som avses i 10 c § första stycket 1 eller 2 skall dock under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån för studier som avses i tredje stycket 1, sjukpenningen beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av

första–tredje styckena, om sjukpenningen blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt fjärde stycket.

Fjärde stycket tillämpas även för försäkrad som avses i tredje stycket 6 när den försäkrade genomgår grundutbildning som är längre än 60 dagar.

Omrövning av sjukpenningförsäkringen enligt första stycket a skall ej omfatta ändring av den försäkrades inkomstförhållanden på grund av sådant förvärvsarbete som avses i 16 kap. 15 §.

Omrövning av sjukpenningförsäkringen enligt första stycket skall göras senast när den försäkrade gör anspråk på ersättning som betalas ut per dag.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2007.

5 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 25 § studiestödslagen (1999:1395) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

25 §¹

Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas

1. studiehjälp enligt 2 kap.,
2. aktivitetsstöd för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
2. aktivitetsstöd *eller utvecklingsersättning* för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
3. utbildningsbidrag för doktorander,
4. sjukersättning, aktivitetsersättning eller rehabiliteringsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, eller
5. bidrag till studerande vid korttidsstudier som får fördelas av
 - a) Landsorganisationen i Sverige eller Tjänstemännens Centralorganisation med stöd av lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde,
 - b) Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd, eller
 - c) Sametinget.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer.

Studiemedel får inte lämnas för högskoleutbildning på forskarnivå om den studerande är eller har varit anställd som doktorand eller har eller har haft utbildningsbidrag för doktorander.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som skall omfattas av detta stycke.

Regeringen får meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2007.

¹ Senaste lydelse 2006:1474.